

Pa militārā mantojuma takām...



Juris Smalinskis un Asnāte Ziemele

Šajā kādreiz slēgtajā teritorijā ir saglabājusies Eiropai neraksturīgi neskarta un daudzveidīga daba. Patlaban šī josla, kas izlokās cauri daudzām Eiropas valstīm, kopumā ietver 3 272 aizsargājamās dabas teritorijas.

Arī Baltijas valstīs un tajā skaitā, – Latvijas teritorijā atrodams savs zaļās joslas posms – tā ir bijušās PSRS pierobežas zona. **Projekta „Baltijas Zaļā josta” pamatmērķis** ir dabas vērtību saglabāšana šajās padomju laikos slēgtajās teritorijās. Savukārt militārā mantojuma apzināšana un Militārā mantojuma kartes izve-

došana kļuva par projekta sastāvdaļu, pateicoties Jura Smalinska tālredzīgajai iniciatīvai.

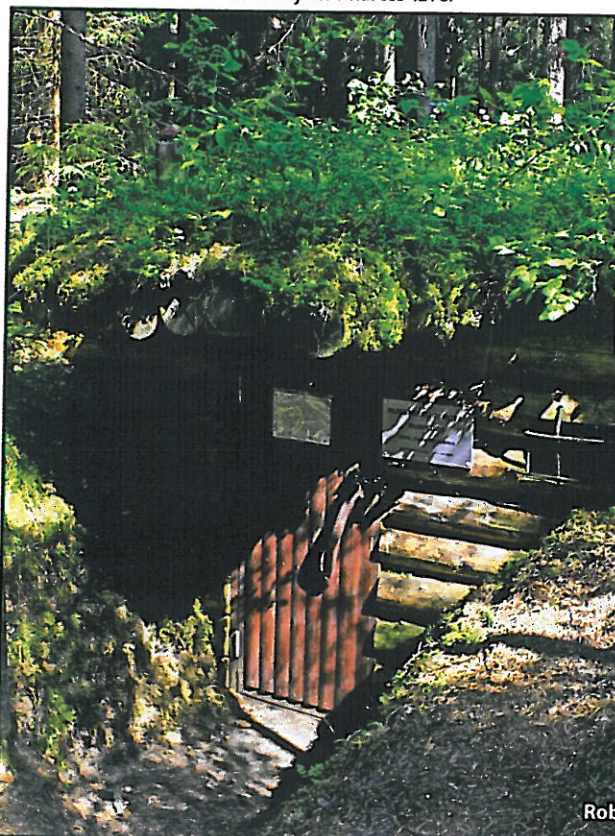
Un patiesi, kas gan var būt saprātīgāk un loģiskāk, ja objektus, kuri savulaik kalpoja svešām varām, tagad izlietojam tūristu piesaistei un mūsu valsts labklājības vairošanai. Projekta ietvaros tika izveidota militāro objektu datu bāze, kurā tika iekļauts vairāk nekā 100 vēsturisku brīvdabas objektu: cietokšņi, atsevišķas pilsis, krasta aizsardzības baterijas, bunkuri, zemnīcas, nozīmīgu kauju vietas, muzeji, bijušās karabāzes, armijas lidlauki un poligoni, 60 no kuriem tika iekļauti Militārā mantojuma kartē.

Saulainā maija rītā mēs – grupa žurnālistu – sakāpjam ērtā autobusā ar uzrakstu „Valmieras Starpvalstu tūrisms” un asociācijas „Lauku ceļotājs” pārstāvju Jura Smalinska un Asnātes Ziemeles vadībā dodamies uz Kurzemi. Brauciena mērķis – iepazīšanās ar šīs tūrisma sezonas atraktīvāko jaunumu, sava veida „bestselleru”, – Militārā mantojuma karti un ar dažiem kartē iezīmētajiem objektiem.

Līdz pirmajai pieturvietai Usmas ezera krastā braucam divas stundas, kuru laikā noklausāmies Jura un Asnātes stāstu par Militārā mantojuma kartes tapšanas vēsturi.

Viss aizsākās 2009. gadā, kad „Lauku ceļotājs” pieteicās dalībai Eiropas Savienības Reģionālās attīstības fonda līdzfinansētajā projektā „Baltijas Zaļā josta”, kurš tiek attīstīts starptautiskās iniciatīvas „Eiropas Zaļā josta” ietvaros.

„Eiropas Zaļā josta” (European Green Belt) ir aptuveni 8500 kilometru gara josla, kas stiepjas pāri visai Eiropai – no Barenca jūras līdz Adrijas jūrai un Melnajai jūrai un kura savulaik bija tā robežšķirtne, kas sašķēla Eiropu divās nedraudzīgās daļās – Austrumeiropā un Rietumeiropā.



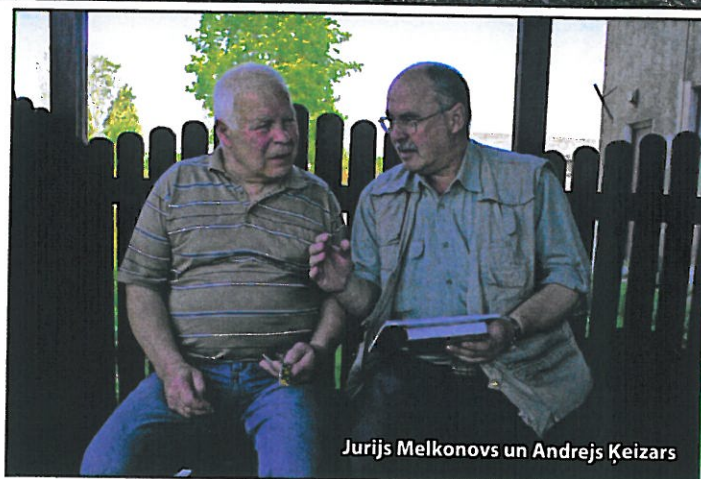
Roberta Rubēna bataljona zemnīca



Leinants Roberts Rubenis



Kara muzejā Ugālē



Jurijs Melkonovs un Andrejs Keizars



Ceļotāji pie 1941. gadā būvētās krasta baterijas Nr. 46 Ventspilī

Nogriezies no Rīgas – Ventspils šosejas, mūsu autobuss pietur pie **atpūtas kompleksa SPA Hotel Usma**, kur mūs gaida rīta kafija un garšīga rabarberu plātismaize. Usmas ezera krastā izvietotais komfortabls atpūtas komplekss ir īstā vieta, kur pēc pilsētas kņadas izbaudīt lauku mieru un ezera ūdeņu burvību.

Atspirdzinājušies ar kafiju, atkal dodamies ceļā, lai apskatītu pirmo **Militārā mantojuma kartes objektu – atjaunoto Roberta Rubeņa bataljona zemnīcu**. Mežmalā mūs sagaida Leitnanta Roberta Rubeņa bataljona muzeja vadītājs Andrejs Keizars. Viņa vadīti, mēs pa meža taciņu drīz vien nonākam pie bunkura, kas celts no rupji tēstiem balķiem un pārjums ar zemi un sūnām. Iekšpusē – pamatīgs galds un no dēļiem darinātas gulvietas, pie sienas – leitnanta Roberta Rubeņa fotogrāfija.

1944. gada beigās leitnanta Roberta Rubeņa vienības viri, nebūdami Sarkanās armijas pusē, Usma, Ugāles, Rendas un Zlēku pagastos līdz nāvei cīnījās ar vācu armijas vienībām.

„Visus padomju gadus mums mācīja, ka latviešu vidū varoņi ir tie, kuri cīnījās krievu pusē. Divdesmit neatkarības gados ir „iebraukts otrā grāvī” un par varoņiem „pataisīti” tie, kuri karoja vāciešu pusē. Bet mēs vēlamies stāstīt par vienīgo bruņoto spēku, kas karoja par Latviju,” saka Andrejs Keizars.

Ugālē apmeklējām Andreja Keizara vadīto **Leitnanta Roberta Rubeņa bataljona muzeju**, kur var iepazīties ar Roberta Rubeņa un viņa cīnubiedru dzīves gaitām un izcīnītajām kaujām, iepazīties ar dokumentiem, apskatīt fotogrāfijas, kā arī nelielo Otrā pasaules kara laika ieroču kolekciju un sadzīves priekšmetus.

Ar nožēlu atvadījušies no Andreja Keizara, jo vēl tik daudz ko gribējās pajautāt šim sirmajam vīram, ar kura nesavtīgajiem centieniem atdzimst mūsu tautas vēstures spožākās lappuses, turpinām ceļu tālāk uz Ventspili.

Dodamies uz mūsu tūres otro apskates objektu – **Ventspils Piejūras brīvdabas muzeja šaursliežu bānīti...** Tieši tāda 600 milimetru platā šaursliežu dzelzceļa līnija kopš Pirmā pasaules kara Ziemeļkurzemes piekrastes ciematus savienoja ar Ventspili. 1916. gadā to uzbūvēja vācu okupācijas karaspēks, galvenokārt, lai izvestu kokmateriālus, vēlāk tā tika vairākkārt pārbūvēta, līdz pagājušā gadsimta sešdesmitajos gados to demontēja. Muzejā apskatījām lokomotīvi un vagonus un pat pamēģinājām braukt ar velodrezīnu – vecās tīri labi.

Ja līdz šim apskatījām labi uzturētus un tūristu apmeklējumiem pilnībā sagatavotus objektus, tad par **Ventspils 46. krasta aizsardzības baterijas pozīcijām** to nūdien nevar teikt. Šis unikālais militārās vēstures objekts, ar kura konstruk-



Automāšina „GAZ-66” un tās vadītājs Edgars Kārklevāls

tivajām īpatnībām un vēsturi mūs iepazīstināja Latvijas militārās vēstures vadošais speciālists un vairāku grāmatu autors Juris Melkonovs, ir ieaudzis krūmos un nezālēs un kalpo par mājvietu ķirzakām, lai gan sakopts un atbilstoši aprīkots, tas varētu kļūt par vienu no iespaidīgākajiem apskates objektiem Ventspilī.

Tālāk ceļš mūs ved uz Dundagu, kur viesu mājas „Pūpoli” pagalmā mūs sagaida brāšs Padomju armijas staršina – „Pūpolu” saimnieks Edgars Kārklevāls. Šeit mums tiek piedāvāta iespēja iejusties padomju karavīru „ādā” – doties braucienā ar armijas mašīnu „GAZ 66”.

Parasti šāds brauciens ilgst divas trīs stundas, un tūristi tiek vesti uz bijušās Padomju armijas objektiem Kurzemes piekrastē, bet mēs laika trūkuma dēļ izbraucām vien nelielu likumu. Lai arī nācās nedaudz sarīties ceļa putekļū, šis brauciens manī uzvedīja nostalgiskas bērnības atmiņas, kad brauciens valējā kravas mašīnas kastē bija visai parasta lieta.

Sarunas pie lielā galda „Pūpolu” pagalmā – itin labs šā interesantā un pārdomas rosinošā brauciena noslēgums.

Vita Avotiņa

Jurija Melkonova foto



Šaursliežu dzelzceļa lokomotīves depo Ventspilī



Dzelzceļa stacijas priekšnieka darba galds 20. gadsimta 30.-jos gados